

לבירור גדרי כיבוש מלחמה

הרב אורי כהן

א. "מלחמת יהושע" עד מתי

איתא בגמ' [סוטה מ"ד ע"ב]:

"אמר רבא: מלחמות יהושע לכיבוש דברי הכל חובה; מלחמות בית דוד לרווחה דברי הכל רשות; כי פליגי למעוטי עכו"ם דלא ליתו עלייהו; מר קרי לה מצווה ומר קרי לה רשות."

מסגנון הגמ' משמע שמכניסת ישראל לארץ נצטוו במלחמה זו, והיא נמשכה כל זמן המשך השלמת כיבוש הארץ בימי השופטים והמלכים הראשונים, עד שדוד וירבעם בן יואש השלימו את המלאכה מנחל מצרים ועד נהר פרת. עם השלמת כיבוש כל הארץ נסתיימה מלחמת חובה זו, ומה שכבש דוד מעבר לפרת, היא לדברי הכל מלחמת רשות, לרווחה. ובדומה לכך מדברי הרמב"ם [הלכות מלכים פ"ה הל' א']:

"אין המלך נלחם תחילה אלא מלחמת מצווה. ואיזו היא מלחמת מצווה - זו מלחמת ז' עממין, ומלחמת עמלק, ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם."

מקור הרמב"ם בסוטה שם ופירש את "מלחמות יהושע" בהכרתת ז' עממין. ולפיכך יש לומר שמשבא סנחריב ובלבל את האומות שוב אי אפשר להמשיך במצווה זו, ולמעשה נסתיימה. אולם הרמב"ן בתוספותיו לספר המצוות [עשה ד'] כתב:

"שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן הא-ל יתברך לאבותינו לאברהם יצחק ויעקב ולא נעזבנה ביד זולתנו מן האומות או לשממה... ומאמרם מלחמת יהושע לכבוש תבין, כי המצווה הזו היא בכיבוש... הרי נצטוינו בכיבוש בכל הדורות. ואומר אני כי... דירת ארץ ישראל... הכל הוא ממצוות עשה, לדורות."

מבואר בדבריו שמלחמת כיבוש הארץ בכל הדורות נקראת "מלחמת יהושע"

ולאו דווקא בכיבוש הראשון (אמנם מהמשך לשונו, שפתח בכיבוש וסיים בירושה, משמע שבדורותינו המצוה בירושה ולא בכיבוש, ועיין בחקרי זמנים למו"ר הרב הילביץ' שליט"א [ח"ב עמ' קי"ז ואילך] מה שחידש בזה. אבל י"ל על דרך הפשט שהרמב"ן מדבר במצוי בזמנו, שהמצוה יכולה להתקיים בישיבה ולא בכיבוש מלחמה.

ועיין בספר קול התור [פרק א' סעיף ט'] שגם באתחלתא דגאולת ימינו צריך ללכת בב' הדרכים: א. כעזרא ונחמיה, בדרך של ירושה (בחזקה של בנין ונטיעה); ב. כיהושע, בדרך של מלחמה. משמע שמלחמת יהושע נוהגת גם בדורות אחרונים (עיין עוד בעמוד הימני למו"ר הגר"ש ישראלי שליט"א).

ב. קנין נכרי מישראל

במסכת גיטין [ל"ח ע"א] דנה הגמ' בקנייני נכרי מישראל, ולומדת מהפסוק "וישב ממנו שבי" (במדבר כ"א א'), שיש קנין לנכרי מישראל. ומפרש רש"י שם שהקנין היה על ידי יאוש הבעלים. אבל תוס' שם [ד"ה אבל בחזקה לא] חולק על רש"י וסובר שהנכרים קונים בקנין מלחמה. וכן מדייק הדבר אברהם [חלק א' סי' א' אות י', י"א] מדברי הרמב"ם [הלכות בית הבחירה פ"ו בסופו] שכתב:

"...אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כיבוש רבים. וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכיבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל. וכיוון שעלה עזרא וקידשה, לא קידשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיק בה. ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השניה - הוא מקודש היום, ואע"פ שנלקחה הארץ ממנו" (וע"ע בפ"א מהלכות תרומות).

מדברי החת"ס בתשובותיו [יו"ד סי' רל"ג] עולה, שאין ראייה מהרמב"ם, דלעולם י"ל שאין קנין מלחמה לנכרי (לאחר מתן תורה כש"התיר ממונם לישראל"), ורק נבוכדנצר וכורש שנשלחו בדבר ה' על ידי נביא קבלו כח כיבוש. ובמעדני ארץ [שביעית סי' כ' אות ט'], רוצה לדחות את דברי החת"ס הנ"ל, מפני שבודאי אילו היתה נבואה

בישראל בימי בית שני היה הנביא מודיע מראש על החורבן וטיטוס היה נחשב לשליח ה' ביד הנביאים לכיבוש ירושלים ולהחריב את הבית השני, וכמבואר בדברי חז"ל במקומות רבים, שטיטוס בא בשליחות "מקל חובלים" (זכריה י"א). ונראה ליישב את דברי החת"ס, שהואיל ומצד הלכות קניינים אין קנין לנכרי מישראל במלחמה, צריך לנבואה בפועל כדי להחיל קנין שלא כדין תורה.

ועיין עוד בקידושין [ל"ו ע"ב] בתוד"ה כל המצוה וזה לשונם:
"...ויש ליתן טעם דלפיכך בטלו תרו"מ לפי שעכשו בחו"ל אין הקרקעות שלנו שהרי משועבדות הן למלך...
וא"ת בא"י נמי משועבדות הן למלך? וי"ל דאין קנין לגוי בא"י להפקיע מיד מעשר".

ונראה לכאורה לומר 'שהתוס' סברו בקושייתם שאין לנכרי קנין כיבוש, שלכן חייבים בתרומות ומעשרות בארץ אע"פ שהן משועבדות למלך; ותירצו התוס' שיש לנכרי קנין מלחמה (ולכן בחו"ל בטלו תרו"מ), ובכל זאת חייבים בא"י בתרו"מ, דאין לגוי כח להפקיע בקניינו מיד מעשר.

אמנם יש מקום גם לומר בדרך הפוכה, כלומר שאע"פ שאין לנכרי ולמלך קנין ובעלות, מכל מקום קדושת הארץ הנובעת מהכיבוש מתבטלת כשפג תוקפו של הכיבוש למעשה, ולכן שאלו התוס' מדוע חייבים בא"י בתרו"מ כשהארץ משועבדת למלך?! ולפי"ז אומרים התוס' בתירוצם שחיוב מעשרות אינו תלוי בכיבוש כלל וגם כשהקרקע קנויה לנכרי חייבים במעשרות.

ולפי"ז אין ראייה מדברי הרמב"ם, כיוון שהוא עוסק בקדושת הארץ ולא בקניינה. ולכן יש מקום לומר שאע"פ שאין לנכרי קנין מלחמה, מכל מקום כיבוש יהושע אין לו שום ביטוי, והוא למעשה בטל, ועמו בטלה קדושה ראשונה ודו"ק.

ועיין במעדני ארץ [שם אות ח' ט'], באריכות בגדרי היאוש ובמה שדן בדברי הרידב"ז. וכתב שם לדחות את הראיה מרש"י, די"ל דלעולם מודה רש"י שיש קנין מלחמה לנכרי מישראל והיאוש הוא סימן שספה-תמה המלחמה. אבל כל זמן שהמנוצח אינו מתיאש, עדיין המלחמה בעיצומה ולא נגמר קניינה (ולפי"ז י"ל גם לאידך גיסא שכשישראל קונים במלחמה עדיין צריך ליאוש הנכרים. ולפי"ז במלחמות ישראל

בדורנו, ששליטי מדינות ערב וארגוני הטרור מביעים בפומבי את המשך המלחמה - עדיין לא נגמר קנייננו). וזה חידוש גדול בגדר קנין מלחמה, דבפשטות כל מה שכובשים נחשב לקניין מיד ולא רק בתנאי שהכובש סיים את המלחמה בנצחוננו. ויאוש המפסיד (ולדבריו נוכל להסביר עוד טעם שיש לכל אחד מישראל ד' אמות בא"י, שמעולם לא התיאשנו מלשוב לארץ ירושתנו, ולא היה קנין לכובשי ארצנו, מאז חורבן בית שני).

עוד יש לדון בגדר קנין מלחמה, האם קונה המלך הכובש בעלות על כל השטח הכבוש, הן מה שהיה שייך ליחידים והן מה שהיה שייך למלך או לשלטון המפסיד; או שמא רק "שליטה מרכזית" נקנתה לו ולא בעלות פרטית? עיין בשו"ע הרב [חלק ה' הלכות הפקר והשגת גבול סעיף ב'-ג'] שכתב שהמלך קונה את היערות והנהרות וכד' המלחמה. משמע שאין לו קנין בשטחים "פרטיים", וכן. מסתבר לכאורה, שהכובש קונה את מה שיש למי ששלט עד כה, ולשלטון הנכבש הלא היתה רק סמכות שלטון מרכזית (אמנם סמכות זו מאפשרת גם הפקעת בעלות פרטית, ובכל זאת כל זמן שהמלך לא הפקיע רשות פרטית - הבעלות בעינה עומדת). ובזה יובן המשך דברי הרב שם:

"ואם מכר או נתן יער ממנה לאחד מעבדיו - נקנה להם קנין גמור אע"פ שלא החזיקו בו לא הם ולא המלך... לפי שזה ממשפטי וחוק המלכות שכל הארץ כולה עם הנהרות והיערות הם ברשות המלך... לפיכך החוטב עצים מיערות אלו שלא ברצון בעליהם הרי זה גזל גמור של תורה... אבל אם אין זכות זה בא להם מן המלך אין בו משום גזל של תורה וכו'".

ולכאורה קשה, דסוף סוף יש כאן גזל מן המלך בעצמו? ולהאמור לעיל באמת אין בכך גזל, לפני שהמלך שולט ביערות ואינו "בעלים" עליהם, אלא אם כן נתנם במתנה וכד' שאז המקבל הוא הבעלים הפרטי (ועיין חקרי זמנים למו"ר הרב אלתר הילביץ שליט"א - חלק ב' עמ' תקי"ז ואילך שהאריך בחקירת שיטות הראשונים בסדרי המשפט מראשית ישוב המדינות).

ועיין בתשובות הרדב"ז [ח"ג סי' תקל"ג] שדן בשאלת הזכות

למתן הלוואות שהכובש העביר מראובן לשמעון, ומסיק שבכיבוש פקעה זכות ראובן ומעכשיו הזכות לשמעון. משמע לכאורה מדבריו שהכיבוש מפקיע גם את זכויות הפרט. אולם זה אינו מכמה פנים: א. בנידון הדרב"ז נתן המלך הכובש את הזכות לשמעון, ובזה ניצל את כח שלטונו לחלק ולמסור זכויות אלה. ואנו דנים בכגון שהמלך כבש, ולא עשה מאומה לאחר מכן, שאם יש למלך קנין ובעלות על כל הנכסים הכבושים צריך כל אחד ואחד מהבעלים הקודמים לחדש את בעלותו וזכויותיו לאחר הכיבוש. ואם רק השלטון עבר מיד השלטון הישן לידי הכובש נשארות הבעלויות והזכויות הישנות על כנו. ב. יש מקום לדון ולחלק בין בעלות לבין "זכות", כמו הזכות לתת הלוואות, שזה בודאי קנין המלך וצריך להתחדש עם שינוי השלטון.

ויש לכאורה ראייה מקנין השדה בימי ירמיה (מאת חנמאל בן שלום) [ירמיה ל"ב, ו'], שהנביא מתנבא על ערך הקנין לאחר החורבן ושיבת ציון, שהמלך לא מפקיע מכיבושו קניינים פרטיים. וחלוקת ארץ ישראל מחדש לעתיד לבוא שבנבואת יחזקאל [יחזקאל מ"ז - מ"ח] אינו מפני שבטלו הקניינים של השבטים על ידי הכיבוש, כידוע. ולפי"ז אם ישראל קונה בקנין כסף בזמן שלטון נכרים בא"י, ואח"כ חוזר השלטון לישראל - לא איבד את זכותו הפרטית.

וכן מגדיר מו"ר הגר"ש פישר שליט"א, שהשלטון הוא "בעלות על הבעלות", כלומר, הבעלות הפרטית אינה תלויה בחילופי השלטון ורק השלטון שהוא "בעלות על", רק הוא נקנה לכובש. ובזה מדויק לשון התוס' בקידושין [ל"ו ע"ב הנ"ל], שהקרקעות משועבדות למלך. אבל מפשטות הסוגיא בגיטין [ל"ח ע"א] משמע לכאורה שהכיבוש הממלכתי דינו כקנין פרטי:

"... דאמר ר"ל מנין לעכו"ם שקונה את העכו"ם למעשה ידיו וכו' ואימא הני מילי בכספא אבל בחזקה לא? אמר ר"פ: עמון ומואב טהרו בסיחון. אשכחן עכו"ם עכו"ם; עכו"ם ישראל מנלן? דכתיב: וישב ממנו שבי".

למדו שהנכרי קונה עבד בחזקה, שהוא מקנייני הבעלות ממה שעמון ומואב הוכשרו להיכבש בידי ישראל על ידי כיבושם הקודם בידי סיחון, שהוא כיבוש שלטון. ויש לומר שאמנם נלמדים שני הקניינים, הצבורי והפרטי, זה מזה, אולם כל אחד לפי עניינו (בבחינת דון

מינה ואוקי באתרה).

וגדר שביית השפחה "וישב ממנו שבי" (עיין רש"י שם), הוא מדין כיבוש מלחמה, שהיחידים הלכו בפקודת המלך, ובפקודתו אפשר גם לקנות בעלות פרטית, וכאמור לעיל.

ולכאורה תלוי בזה גם דינא דמלכותא דינא (לשיטת שתוקף דינא דמלכותא מכח הרשות לגרש, או מכח הכיבוש), שהר"ן כתב בשם תוס' [נדריים כ"ח ע"א]:

"...דווקא במלכי עכו"ם אמר דינא דמלכותא דינא מפני שהארץ שלו ויכול לומר להם: אם לא תעשו מצוותי אגרש אתכם מן הארץ, אבל במלכי ישראל לא, לפי שארץ ישראל כל ישראל שותפים בה".

ובנוסח אחר כותב הרשב"א [תו"א סי' קל"ד]:

"...בארץ ישראל לא אמרינן דינא דמלכותא דינא, כדעת קצת רבתינו הצרפתים, לפי שא"י ירושה היא לנו מאבותינו".

ובתשובותיו מוסיף הרשב"א [חלק א' סי' תרל"ז], שדברי הר"ן דווקא בארץ, אבל למלכי ישראל בחו"ל יש דינא דמלכותא. מדבריהם משמע שאין דין כיבוש בארץ ישראל ביחס לבעלות הפרטית, וכל שינויי המלכויות וכבושיהם אינם מקנים למלכים זכות לגרש אדם מישראל מנחלתו (ואולם גם למלכי ישראל רשות לעשות לשמירת עמו כדי שלא יזיקו לישראלים וכד' ויהי בזה נזק המלך, והרי זה בכלל מה שאמרו במשנתנו "מלך פורץ לעשות לו דרך וכו'. [ב"ב ק' ע"ב] שו"ת הרשב"א ח"ב סי' קל"ד).

ולפי מה שנתבאר לעיל הרי זה סייג ל"בעלות" על הבעלות" שיש למלך בארצו, שבחו"ל יכול לגרש אדם מנחלתו ובא"י אינו יכול, וזכותו כמלך רק לצרכי המלכות ולטובת הצבור והיחיד במלכותו. ובדרך אחרת יש לומר שההבדל בין א"י לחו"ל אינו בגדרי השלטון וכח המלך, אלא בגדרי הבעלות הפרטית: הגמ' במסכת ע"ז [נ"ג, ע"ב] דנה בשאלת איסור האשירות שהגויים עבדו לפני שכבש יהושע את הארץ, ומצאם ישראל בכניסתם לארץ; שכתוב בתורה: "...ואשריהם תשרפון באש" [דברים י"ד, ג'], ושואלת הגמ': "מכדי, ירושה היא להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו?" מקושיית

הגמ' למדנו שבעלותנו על א"י קודמת לכיבוש יהושע, ויש לנו בעלות פרטית מכח הבטחת ה' לאבות. ועי' במסכת ב"ב [דף ק' ע"א] במחלוקת ר' אליעזר וחכמים, שלר"א קנה אברהם בפועל את א"י בהילוכו לארכה ולרוחבה, ומקנין אברהם זכינו בירושת הארץ. ולחכמים' לא קנה אברהם בהילוכו ורק עזר "שתהא נוחה לבניו להיכבש". ופירש מו"ר הגר"ש פישר שליט"א שאברהם קנה בכח ובכיבוש יהושע נעשה הקנין בפועל, והגדר הוא שמכאן ואילך יש לנו קנין למפרע מאבותינו. כלומר, אחרי כיבוש יהושע ירושה היא לנו מאבותינו. ולפי"ז י"ל ששונה היא בעלות פרטית מכח קניינים שבין אדם לחבירו מקניין אלקי שהוא נצחי וכד', ואין מלכות בשר ודם יכולה להפקיע בעלות כזו. ועל כן שונה כח המלכות בחו"ל מכח המלכות בא"י, וכמדומה שלזה התכוון הרשב"א בניסוחו.

ג. קדושה ראשונה וקדושה שניה

נחלקו תנאים אם קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא. לר' יהושע קדשה לעתיד לבוא [מגילה י' ע"א]; לר' יוסי קדשה לשעתה ולא קדשה לעת"ל [יבמות פ"ב ע"ב ובתוד"ה ירושה]. לפי שיטת הרמב"ם שקדושה ראשונה פקעה על ידי הכיבוש (עיין לעיל) נראה לכאורה שמחלוקת התנאים הנ"ל תלויה בשאלת תוקף כיבוש הנכרים בארצנו.

שאל הכס"מ [הלכות בית הבחירה סוף פ"ו]:

"...איני יודע מה כח חזקה גדול יותר מכח כיבוש; ותו, בראשונה שנתקדשה בכבוש, וכי לא היתה שם חזקה, אטו מי עדיפא חזקה בלא כבוש (כבבית שני) מחזקה עם כיבוש (כבבית ראשון)?"

ועיין במעדני ארץ [תרומות עמ' 16] שהביא את שיטת הקרית-ספר שאע"פ שכיבוש יחיד לא שמיה כיבוש, אבל אם נכבש מקום מסוים בכיבוש רבים ואח"כ נתבטל הכיבוש ושוב נכבש בכיבוש יחיד - שמיה כיבוש (והדברים מוסברים ביותר עפ"י מה שהבאנו לעיל בשם הגר"ש פישר שליט"א שכיבוש יהושע החיל למפרע את קדושת הארץ מתקופת אברהם אבינו, ולזה צריך דווקא כיבוש על מנת להחזיק (ויבואר

לקמון); ואחרי שנתקדשה הארץ בקדושתה היסודית, גם אם בטל כח שלטוננו ע"י כיבוש נכרי, לא בטלה אחיזתנו בכוחו של אברהם, וכשאח"כ חוזר השלטון לישראל, אפילו אינו על פי הסדר המושלם - חוזרת וניעורת קדושת הארץ). ולפי"ז יש ליישב את קושיית הכס"מ שבימי יהושע לא יכלו להסתפק בחזקה כדי להחיל את קדושת הארץ, כיוון שהקדושה הראשונה כל כולה תלויה בכיבוש, בטל הכיבוש בטלה הקדושה, אולם לאחר שכבר כבשו וקדשו בכיבוש הראשון - אפשר להחיל קדושה שניה על ידי חזקה בלבד, וקדושה זו אינה תלויה בכך שיש כעת כיבוש.

איתא בירושלמי [פ"ו משביעית הל' א']:

"...והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה" [דברים ל'] - הקיש ירושתך לירשת אבותיך, מה ירושת אבותיך מדבר תורה, אף ירושתך מדבר תורה. והטיבך והרבך מאבותיך - אבותיכם לא היה עליהם עול מלכות ואתם אע"פ שיש עליכם עול מלכות; אבותיכם לא נתחייבו אלא לאחר י"ד שנה, שבע שכבשו ושבע שחלקו, אבל אתם כיוון שנכנסתם נתחייבתם; אבותיכם לא נתחייבו עד שעה שקנו כולה, אבל אתם ראשון ראשון קונה ומתחייב".

למדנו שבכיבוש יהושע היו צריכים לכיבוש וחילוק כדי שתחול קדושת הארץ ובעליית עזרא מחדשת התורה שאפשר להחיל את קדושת הארץ גם בלא כיבוש (ע"ע מעדני ארץ סי' כ' סעיף ח' ט', באהגר"א ליו"ד של"א סק"ד).

ומעתה י"ל שיש לכו"ע תוקף לכיבוש נכרים בא"י, ומחלוקת התנאים היא האם בכוחם לעקור מקצת מקדושת הארץ או שאין בכוחם לעקור מקדושת הארץ כלל. ולכו"ע שונה ירושת אבותינו מבעלות שאר העמים בארצותיהם, ואי אפשר לבטל את בעלותינו הכללית-פרטית על שטחי ארץ ישראל, ואי אפשר להחזיר את ארץ ישראל שאחרי כיבוש יהושע למצבה מלפני הכיבוש.

למדנו שמלזמת יהושע היא המשלימה את יסוד קדושת הארץ, ואחרי

שנבוכדנצר כבש מידינו את הארץ אנו יכולים לשוב ולקדש בב' דרכים:
א. בהחזרת שליטתנו וחידוש המצב כבקדושה הראשונה.
ב. בחזקה בפועל ללא כיבוש. ומועילה החזקה להמשיך את קדושת הארץ
בזכות חלות הקדושה על ידי כיבוש יהושע.
ולפי"ז י"ל ש"מלחמת יהושע לכבוש" לא נסתיימה, ויכולים בכל
דור לחזור ולכבוש ולקדש את הארץ מכח הכיבוש כבימי יהושע. ואע"פ
שעזרא כבר קידש בחזקה - אין קידושו סותר לקידוש יהושע אלא נסמך
עליו, וחזקה מכח כיבוש בודאי עדיפה, וכוללת גם את קידוש עזרא.
ומזה יצא נ"מ למ"ד שקידוש עזרא רק מדרבנן (עי' רמב"ם ריש הל'
תרומות ובהגר"א ליו"ד של"א שם), י"ל שארץ הקודש מחכה עדיין
לחידוש קדושתה מה"ת שיבוא דווקא מכח כיבוש.

ד. "גדרים במלחמת יהושע"

בירושלמי הנ"ל נזכרה ההלכה שקדושת הארץ היתה תלויה גם
בחלוקתה לשבטי ישראל:

"אבותיכם לא נתחייבו אלא לאחר י"ד שנה, ז' שכבשו וז'
שחלקו".

וכן הוא בכמה מקומות בש"ס [כתובות כ"ה ע"א; זבחים קי"ח ע"ב;
ערכין י"ג ע"א ועוד] שבחלה נתחייבו בכניסתם לארץ מיד שנאמר:
"בבואכם"; אבל בתרומות ומעשרות, שמיטה ויובל לא נתחייבו אלא
לאחר "ירושה וישיבה" - כיבוש וחילוק.

הגמ' בזבחים וערכין [שם] שואלת מנין שחלוקה היתה ז' שנים?
ומתרצת: "מדשבע כבשו שבע חילקו". דברים אלה תמוהים בשני חלקי
המשפט: מה שאמרו שכבשו שבע שנים (והביאו מקור מהפסוק ביהושע)
היינו תחילת הכיבוש, אבל רוב א"י נכבשה במשך דורות רבים, עד ימי
דוד וירבעם בן יואש. וביותר תמוהה הקביעה שחילקו ז' שנים, והלא
החלוקה נעשית במהירות ע"י הגורל וכו' ומה צורך לחלק ז' שנים
תמימות? ותירץ מו"ר הגר"ש פישר שליט"א שהגמ' אינה דנה בעובדות
היסטוריות אלא בחלות דין כיבוש ובחלות דין חלוקה. שכשם שחזקה
חלה אחרי ג' פעמים - שנים, כך חל דין כיבוש אחרי ז' שנים, וכך
חל דין חילוק אחרי עוד ז' שנים.

מהלכה זו, וכן מכך שקי"ל שכיבוש לצורך הטלת מיסים) - ולא לצורך התישבות) נקרא כיבוש, וכן מהא דקי"ל דכיבוש יחיד לאו שמיה כיבוש - למדנו שכיבוש הארץ כדי להחיל עליה את קדושתה צריך להיות כיבוש בשביל חילוק, וללא החילוק אין הכיבוש יכול לקדש. ובזה מובלטים דברי הכס"מ שבקדושה ראשונה היתה חזקה עם הכיבוש, שהרי ללא חזקה הכיבוש אינו מקדש. ומכאן שגדר "מלחמת יהושע לכבוש" היינו להוריש את ז' העממין מפנינו וליישב את שבטי ישראל במקומם. אבל מלחמה שתכליתה לשלוט על השטח ולא ליישבו בישראל אינה נכללת ב"מלחמת יהושע".

ומכל האמור לעיל למדנו שמלחמת החשמונאים נחשבת ל"מלחמת יהושע לכבוש", וכמו כן מלחמותינו באותם המקומות שבהם אנו מתיישבים (כל זה לפי הרמב"ן בתחילת דברינו ולא לפי הרמב"ם). ולפי"ז אי אפשר להחיל שם "מלחמת יהושע" על מלחמת של"ג שהוכרזה מלכתחילה (=וכך אכן גם נסתיימה), כמלחמת מגן מפני המחבלים שבאו מגבול מדינת לבנון. ובארנו במקום אחר שיש לה דין מלחמת מצוה מפני שהיא מלמת מגן. אמנם לפי מה שהבאנו לעיל מדברי הקרית ספר, הואיל ושטחי שבטי אשר ונפתלי נכבשו ונושבו בימי בית ראשון ונתקדשו בקדושה ראשונה - מועיל גם כיבוש על מנת לשלוט כדי להחיל את קדושת הארץ בשניה. ודו"ק.